

فصل اول

تجزیہ فعل

درس اول: شناخت فعل

چه کلمه‌ای فعل است؟ کلمه‌ای که ...

الف یکی از حروف «قَدْ، لَمْ، لَمَّا، أَنْ، لَنْ، سَ، سَوْفَ» بر سر آن آمده باشد. مثال:

قَدْ تَدِمْتُ عَلَى الْكَلَامِ وَ لَمْ أَنْدِمِ عَلَى السَّكُوتِ.

أُرِيدُ أَنْ أَذْهَبَ إِلَى الْجَامِعَةِ وَ لَنْ أَذْهَبَ إِلَى السُّوقِ.

سَأُشَاهِدُهُ فِي قَاعَةِ الْمَدْرَسَةِ.

ب تاء ضمیر (تَ، ثَمَّ، تِ، تَنْ، تَ)، تاء کشیده‌ی ساکن (تُ) و یا نون تأکید ثقیله (نَ) آخرش بیاید. مثال:

أَخَذْتَنِي الدَّهْشَةُ عِنْدَمَا شَاهَدْتَنِي هُنَاكَ.

طَالَعْتُ الْمَقَالَةَ الَّتِي كُتِبَتْ السَّنَةَ الْمَاضِيَةَ.

سَأُسَاعِدَنَّ فِرْعَانَ بَلَدِي.

ج یاء (يَ) ضمیر داشته و یا آخرش مجزوم (ـُ) باشد. مثال:

إِذْهَبِي إِلَى الصَّفِّ وَلَكِنْ لَا تَلْعَبِي.

أَخْرَجْ مِنَ الصَّفِّ وَلَكِنْ لَا تَعْجَلْ.

نکات طلابی

۱- راه تشخیص صیغه‌ی فعل‌هایی که نون تأکید (نَ) دارند این است که:

الف) نون تأکید را برداریم. ب) فتحه‌ی (تَ) قبل از نون را به ضمّه (ـُ) تبدیل کنیم. مثال:

يَقُولَنَّ ← يَقُولُ (لِلغائب)

۲- بعضی از فعل‌ها، هیچ‌یک از نشانه‌های بالا را ندارند. در این موارد، بهترین راه تشخیص فعل، توجه به ترجمه‌ی آن است. به این صورت که

اگر کلمه‌ای، معنای انجام کار یا روی‌دادن حالت توسط فرد یا افرادی را در گذشته، حال و یا آینده بدهد، فعل است. مثال:

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ هُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ اِخْتَلَطَ الْقُرْآنَ بِلُحْمِهِ وَ دَمِهِ.

هر کس قرآن بخواند در حالی که جوانی مؤمن است، قرآن با گوشت و خون او درمی‌آمیزد.

«بخواند» و «درمی‌آمیزد» فعل‌اند، زیرا:

اولاً: بر انجام کار دلالت دارند.

ثانیاً: در زمان گذشته و به وسیله‌ی یک فرد صورت گرفته‌اند.

تمرین

۱- فی آئی جواب ما جاء الفعل؟

(۱) هذه المراسيم قد انعقدت لتكريم أبي.

(۲) أشقمت طاعين و هاجرتم مختارين.

(۳) هل جزاء الإحسان إلا الإحسان؟

(۴) ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله أمواتاً

۲- كم فعلاً تجد فيما يلي؟

لقد أنكر الكفار الخلق الجديد بعد الموت و قالوا: ﴿إِذَا مِتْنَا وَ كُنَّا تُرَاباً وَ عِظَاماً أَ إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ﴾

(۱) ثلاثة (۲) أربعة (۳) خمسة (۴) ستة

۳- كم فعلاً يوجد في العبارة التالية؟ «حين شاهدتهم الطائر خاف و بدأ بالطيران»

(۱) واحد (۲) اثنان (۳) ثلاثة (۴) أربعة

۴- عَيِّنْ مَا جَاءَ الْفِعْلُ فِيهِ أَكْثَرَ مِنْ وَاحِدٍ:

- (۱) ازداد قلبي فرحاً بعد استماع الأخبار السارة.
(۳) إنَّ الجهاد بابٌ من أبواب الجنة فتحه الله لخاصة أوليائه.

۵- كَمْ فِعْلاً يُوجَدُ فِيهَا يَلِي؟

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

- (۱) ستة (۲) سبعة (۳) ثمانية (۴) تسعة

۶- الْفِعْلُ فِي أَيِّ جَوَابٍ أَكْثَرُ مِنْ وَاحِدٍ؟

- (۱) فَلَا يَقُولَنَّ صَاحِبُ الْاِئْتِنَنِ لِصَاحِبِ الْوَاحِدِ.
(۳) تَشَأَتْ الْفَتَاةُ الشَّاعِرَةَ فِي بَيْتِ السِّيَادَةِ وَالْفَرُوسِيَّةِ وَ ...

۷- مَا هُوَ الصَّحِيحُ عَنِ صِيغَةِ فِعْلِ «تَحَسَّنَ» فِي الْعِبَارَةِ؟ ﴿ وَ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا ... ﴾

- (۱) للغائب (۲) للمخاطب (۳) للمخاطبين (۴) للمخاطبات

۸- الْفِعْلُ فِي أَيِّ إِجَابَةٍ أَكْثَرُ مِنَ الْبَقِيَّةِ؟

- (۱) كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّهُ قَدْ نَسِيَ كُلَّهُمْ وَ لَمْ يَبْقَ ذِكْرُ لَهُمْ.
(۳) تَعَجَّبْتُ مِنْ أَعْمَالِهِ أَنَّهُ كَانَ أَصْغَرَ سِنًّا مِنَ الْآخَرِينَ وَلَكِنَّهُ أَكْثَرَ عِلْمًا.

۹- الْفِعْلُ فِي أَيِّ جَوَابٍ أَكْثَرُ مِنَ الْبَقِيَّةِ؟

- (۱) ﴿ إِنَّ تَفْرُضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضَاعِفْ لَكُمْ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ ﴾
(۳) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿ أَيُّهَا يَا مُوسَى فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَبَّةٌ تَسْعَى ﴾

۱۰- عَيِّنْ مَا يَشْتَمِلُ عَلَى ثَلَاثَةِ أَفْعَالٍ:

- (۱) عِبَادِي، إِذَا تَدْعُونِي أَسْتَجِيبُ لَكُمْ دَعْوَتِكُمْ.
(۳) شَاهَدْتُ صَدِيقِي الْحُنُونَ فِي مَدْرَسَتِنَا غَارِقَةً فِي الدَّرْسِ.

درس دوم: صيغه يا ساحت فعل

(۷) لِلْمَخَاطَبِ ← مفرد مذکر غایب (فَعَلْتُ، تَفَعَّلْتُ)	$\left. \begin{array}{l} \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \end{array}$	(۱) لِلْغَائِبِ ← مفرد مذکر غایب (يَفْعَلُ، تَفَعَّلُ)	$\left. \begin{array}{l} \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \\ \text{م.} \end{array}$
(۸) لِلْمَخَاطِبَيْنِ ← مثنی مذکر مخاطب (فَعَلْتُمَا، تَفَعَّلَانِ)		(۲) لِلْغَائِبَيْنِ ← مثنی مذکر غایب (فَعَلَا، يَفْعَلَانِ)	
(۹) لِلْمَخَاطِبِينَ ← جمع مذکر مخاطب (فَعَلْتُمْ، تَفَعَّلُونَ)		(۳) لِلْغَائِبِينَ ← جمع مذکر غایب (فَعَلُوا، يَفْعَلُونَ)	
(۱۰) لِلْمَخَاطِبَةِ ← مفرد مؤنث مخاطب (فَعَلْتِ، تَفَعَّلِي)		(۴) لِلْغَائِبَةِ ← مفرد مؤنث غایب (فَعَلْتُ، تَفَعَّلْتِ)	
(۱۱) لِلْمَخَاطِبَتَيْنِ ← مثنی مؤنث مخاطب (فَعَلْتُمَا، تَفَعَّلَانِ)		(۵) لِلْغَائِبَتَيْنِ ← مثنی مؤنث غایب (فَعَلْتُمَا، تَفَعَّلَانِ)	
(۱۲) لِلْمَخَاطِبَاتِ ← جمع مؤنث مخاطب (فَعَلْتُنَّ، تَفَعَّلْنَ)		(۶) لِلْغَائِبَاتِ ← جمع مؤنث غایب (فَعَلْنَ، يَفْعَلْنَ)	

- (۱۳) لِلْمَتَكَلِّمِ وَاحِدَهُ ← متکلم وحده (فَعَلْتُ، أَفْعَلُ)
(۱۴) لِلْمَتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ ← متکلم مع الغير (فَعَلْنَا، تَفَعَّلْ)

نکات طلایی

۱- فعل ماضی، در صیغه‌های «للمخاطبتین» مثنی مذکر مخاطب و «للمخاطبتین» مثنی مؤنث مخاطب» شبیه به هم هستند و برای تشخیص هر یک، به قراین موجود در جمله توجه می‌کنیم. مثال:

- هل کتبتُمَا واجبکُمَا، أَيُّهَا التَّلْمِیذَانِ.

للمخاطبتین مثنی مذکر مخاطب

- هل کتبتُمَا واجبکُمَا، أَيُّهَا التَّلْمِیذَاتَانِ.

للمخاطبتین مثنی مؤنث مخاطب

۲- فعل مضارع، در صیغه‌های «للائیة» مفرد مؤنث غایب و «للمخاطب» مفرد مذکر مخاطب» شبیه به هم می‌باشند و هم‌چنین در صیغه‌های «للائیتین» مثنی مؤنث غایب، «للمخاطبتین» مثنی مذکر مخاطب و «للمخاطبتین» مثنی مؤنث مخاطب» شبیه به هم می‌باشند و برای تشخیص هر کدام، به قراین موجود در جمله توجه می‌کنیم. مثال:

- التَّلْمِیذَةُ تَخْرُجُ مِنَ الصَّفِّ / أَيُّهَا التَّلْمِیذُ! هَلْ تَخْرُجُ مِنَ الصَّفِّ.

مفرد مؤنث غایب للائیة مفرد مذکر مخاطب للمخاطب

- التلميذتانِ تخرجانِ من الصفِّ / أيُّها التلميذانِ! هل تخرجانِ من الصفِّ.
مثنى مؤنث غايبة للثانيتين مثنى مذكر مخاطب للمخاطبتين

- أيُّها التلميذتانِ! هل تخرجانِ من الصفِّ.
مثنى مؤنث مخاطب للمخاطبتين

۳- فعل ماضى و مضارع در صيغه‌های متکلم برای مذکر و مؤنث یکسان است.

۱۱- ما هو الصحيح فيما يلي؟

(۱) أنصري (للمخاطب) (۲) ليذهبن (للغائب) (۳) تذهبان (للغائبتين) (۴) تدعين (للمخاطبات)

۱۲- ما هو الخطأ عن فعل «تكتبان»؟

(۱) للغائبتين (۲) للمخاطبتين (۳) للمخاطبتين (۴) للغائبتين

۱۳- عين غير المناسب للفراغ: «..... مؤمنتان بالله و راجبتان منه الغفران!»: (سهبش ۹۰)

(۱) هما (۲) نحن (۳) هن (۴) أنتما

۱۴- عين الخطأ في صيغ الأفعال: (سراسرى فارح از کشور ۸۶)

(۱) أنتم تخافون (خاف -) (۲) أنتن ترجين (رجا -) (۳) هم يخشون (خشي -) (۴) أنت تشاء (شاء -)

۱۵- اشترت الأم لولديها، و هما ها!، عين الصحيح للفراغ: (سهبش ۸۷)

(۱) حذاءين / شكرًا (۲) حذاءين / شكر (۳) حذاءان / تشكرًا (۴) حذاءان / يشكران

۱۶- «دروغ مگوويد تا رستگار شويد!». عين الخطأ: (سهبش ۸۵)

(۱) لا تكذبون حتى تفلحوا! (۲) لا تكذبا حتى تفلحوا! (۳) لا تكذبوا كي تفلحوا! (۴) لا تكذبن لتفلحن!

۱۷- عين الخطأ في صيغة الأفعال: (سراسرى فارح از کشور ۹۱)

(۱) دعي الهزل في الكلام و أهمليه؛ يا بنتي العزيزة!
(۲) علينا أن نخشى من أعمالنا السيئة أمام خالقنا الكريم!
(۳) عليك أن يذقن مصاعب الحياة لكسب التجارب القيمة!
(۴) المعلمون يعيدون طلبتهم بجوائز ثمينة إذا نجحوا في الامتحان!

۱۸- عين الخطأ في صيغ الأفعال: (سهبش ۸۹)

(۱) أيُّها النساء؛ سيفرن في القادم إن يردن!
(۲) يا بنتي؛ عودي إلى بيتك لأن أمك تنتظر وصولك!
(۳) هن قلن كلام الحق لأنه أحسن الأقوال عند جميع الأفراد!
(۴) دُفنا حقائق حياتنا المرة و نطلب من الله أن يوقنا في فهمها!

۱۹- عين الخطأ في صيغة الفعل: (سهبش ۹۰)

(۱) لا تستغفر العبدو أمامك و إن كان واحداً!
(۲) يا أمي العزيزة؛ أنت ساعدتني في حياتي فأشكرك!
(۳) هناك تلاميذ أذكيا يعرفون الحقائق حولهم!
(۴) لن يستطيع الأعداء أن يهزمننا في ساحة المعركة!

۲۰- عين الصحيح في صيغة الأفعال: (سهبش ۹۰)

(۱) أسرار الكائنات كان و يكون مجهولة علينا!
(۲) هذا التلميذ لا تتكاسل في دروسه!
(۳) من المؤمنين من يساعدون الآخرين!
(۴) التكبر تبعد الإنسان عن الله!

۲۱- «اجتمعت المعلمات هنا ليعطين الناجحات من طالباتهن جوائز»، أبدال جمع المؤنث إلى جمع مذكر: (سهبش ۸۹)

(۱) المعلمون اجتمعوا هنا و يعطون الناجحين من تلامذتهم جوائز!
(۲) يجتمع المعلمين هنا و يعطون الناجحون من طلابهم جوائز!
(۳) اجتمع المعلمون هنا ليعطوا الناجحين من طلابهم جوائز!
(۴) المعلمون يجتمعون ليعطون الناجحون من تلامذتهم جوائز!

درس سوم: زمان فعل (ماضى، مضارع، أمر) فعل ماضى

فعل ماضى: فعلی است که انجام کار یا روی دادن حالتی را در زمان گذشته نشان می‌دهد. مثال:

کتب: نوشت (عمل نوشتن را توسط یک فرد، در زمان گذشته نشان می‌دهد).

اقسام فعل ماضی با توجه به ترجمه‌ی فارسی آن:

❶ **ماضی ساده:** برای ساختن آن، به ترتیب یکی از ضمیرهای «ا-و-ان-ت-تما-تم-ت-ثما-تث-ت-نا» را به آخر ریشه‌ی فعل اضافه می‌کنیم.

{ { { { { { }	{ { { { { { }	للغائب ← ذَهَبَ (رفت) «مجرّد، ریشه‌ی فعل»	{ { { { { { }
		للغائبین ← ذَهَبَا (رفتند)	
		للغائبین ← ذَهَبُوا (رفتند)	
		للغائبة ← ذَهَبَتْ (رفت) «ت» نشانه تأنیث است نشانه‌ی مؤنث بودن فعل	
		للغائبین ← ذَهَبْنَا (رفتند)	
		للغائبات ← ذَهَبْنَ (رفتند)	
{ { { }	{ { { }	{ { { }	
للمخاطب ← ذَهَبْتَ (رفتی)	للمتكلّم وحده ← ذَهَبْتُ (رفتم)		
للمخاطبين ← ذَهَبْتُمَا (رفتید)	للمتكلّم مع الغير ← ذَهَبْنَا (رفتیم)		
للمخاطبين ← ذَهَبْتُمْ (رفتید)			
للمخاطبة ← ذَهَبْتِ (رفتی)			
للمخاطبتين ← ذَهَبْتُمَا (رفتید)			
للمخاطبات ← ذَهَبْتُنَّ (رفتید)			

❷ **صیغه‌های «للمخاطبتین: ذَهَبْتُمَا» و «للمخاطبتین: ذَهَبْتُمَا»** شبیه به هم هستند و برای تشخیص هر کدام از هم، باید به قراین موجود در جمله توجه نماییم.

❸ **ماضی ساده منفی:** (ما + فعل ماضی) و هم‌چنین (لم + فعل مضارع) معنای ماضی منفی می‌دهند. مثال:

مَا ضَرَبَ: نزد / لَمْ يَضْرِبْ: نزد

مَا خَرَجُوا: خارج نشدند / لَمْ يَخْرُجُوا: خارج نشدند

❹ **توجه:** از مثال‌های بالا می‌فهمیم که (ما + ماضی) از نظر ترجمه‌ی فارسی با (لم + مضارع) فرقی ندارد هر چند در زبان عربی و تحلیل صرفی فعل، اولی ماضی و دومی مضارع محسوب می‌شود.

نمونه

أَيُّ جَوَابٍ مَعْنَاهُ يَعَادِلُ فِعْلَ «لَمْ تَسْمَعْ»؟

(۱) لَنْ تَسْمَعَ (۲) مَا سَمِعْنَا (۳) لَا تَسْمَعُ (۴) لَمَّا تَسْمَعُ

پس گزینهِی (۲): همان‌طور که گفتیم، «ما + ماضی» هم‌معنای «لم + فعل مضارع» است.

❺ **ماضی نقلی:** حرف «قَدْ» بر سر هر یک از صیغه‌های فعل ماضی، معنای ماضی نقلی به فعل می‌دهد. مثال:

قَدْ عَلِمَ: دانسته است / قَدْ أُرْسَلْنَا: فرستاده‌ایم

«قَدْ تَخَدَّتْ الْمُسْلِمُونَ فِي تَأْلِيفَاتِهِمْ الْعِلْمِيَّةِ حَوْلَ مَسَائِلَ عَدِيدَةٍ» ← (مسلمانان در تألیفات علمی‌شان درباره‌ی مسائل بسیاری سخن گفته‌اند.)

❻ **توجه:** اگر حرف «قَدْ» با فعل مضارع بیاید، در ترجمه‌ی فعل مضارع از کلماتی نظیر: گاهی، بعضی وقت‌ها، به ندرت و... استفاده می‌کنیم. مثال:

«قَدْ يَصُورُ الشَّيْءُ تَرْجُو نَفْعَهُ» ← (گاهی چیزی که به سود آن امید داریم، آسیب می‌رساند.)

«قَدْ يَلْعَبُ الطِّفْلُ مَعَ أَوْدِقَائِهِ فِي الْحَدِيقَةِ الْعَامَّةِ» ← (گاهی کودک با دوستانش در پارک بازی می‌کند.)

❼ **ماضی نقلی منفی:** مضارع مجزوم به «لَمَّا» به صورت ماضی نقلی منفی و معمولاً با لفظ «هنوز» ترجمه می‌شود. مثال:

لَمَّا يَخْرُجُ: هنوز خارج نشده است / لَمَّا يَذْهَبُوا: هنوز نرفته‌اند

❼ **توجه:** مضارع مجزوم به «لَمَّا» را نیز می‌توان به صورت ماضی نقلی منفی ترجمه کرد. مثال:

لَمَّا يَخْرُجُ: خارج نشد یا خارج نشده است / لَمَّا يَذْهَبُوا: نرفتند یا نرفته‌اند

❼ **توجه:** هرگاه «لَمَّا» بر سر فعل ماضی بیاد «لَمَّا» را به صورت، «هنگامی که، زمانی که، وقتی که، چون که» ترجمه می‌کنیم. مثال:

«لَمَّا خَرَجْتُ مِنَ الْمَنْزِلِ، رَأَيْتُ صَدِيقِي» ← (وقتی که از منزل خارج شدم، دوستم را دیدم.)

مونه نسی

عین الصّحیح:

- ۱) لم أشارك في المسابقات الرياضيّة في مدینتی الجمیلة: در مسابقات ورزشی در شهر زیبایم شرکت نمی‌کنم.
- ۲) إنّي قد شعرتُ بأنّ صديقي العزيز يُعاني شيئاً: من احساس کرده‌ام که دوست عزیزم از چیزی رنج می‌برد.
- ۳) إنّ أبي لم يَسْمَحْ لِأخي أن يترك بلادنا بذريعة الوصول إلى الدّرجات العلمیة: پدرم به برادرم اجازه نمی‌دهد که کشورمان را به بهانه‌ی رسیدن به مدارج علمی ترک کند.
- ۴) لَمّا شاهدنا فقيراً جائعاً عزمنا على إطعامه: فقیر گرسنه‌ای را ندیده‌ایم تا تصمیم به اطعامش بگیریم.

بسی

گزینه‌ی (۲): **بررسی گزینه‌های دیگر** (۱) فعل «لَمْ أَشَارِكُ»: شرکت نکردم، را به صورت مضارع منفی «شرکت نمی‌کنم» ترجمه کرده است. (۳) فعل «لَمْ يَسْمَحْ»: اجازه نداد، را به صورت مضارع اخباری «اجازه نمی‌دهد» ترجمه کرده است. (۴) «لَمَّا» بر سر فعل ماضی معنای «هنگامی که، وقتی که و ...» می‌دهد و در این حالت به صورت ماضی نقلی منفی ترجمه نمی‌شود. در صورتی که در این گزینه به صورت ماضی نقلی منفی ترجمه شده است. ترجمه‌ی صحیح: «هنگامی که فقیر گرسنه‌ای را دیدیم، تصمیم به اطعامش گرفتیم.»

۵ ماضی بعید: «كانَ» با هر یک از صیغه‌های فعل ماضی ساده، بصورت ماضی بعید فارسی ترجمه می‌شود. مثال:

كانَ عَرَفَ: شناخته بود / كانوا حَرَجُوا: خارج شده بودند / كنتم كَتَبْتُمْ: نوشته بودید / كُنَّا ذَهَبْنَا: رفته بودیم

توجه: اغلب و برای تأکید بیشتر، میان «كانَ» و فعل ماضی پس از آن از حرف «قد» استفاده می‌شود. مثال:

كانَ قد عرف: شناخته بود / كانوا قد حَرَجُوا: خارج شده بودند / كنتم قد كَتَبْتُمْ: نوشته بودید / كُنَّا قد ذَهَبْنَا: رفته بودیم

مونه نسی

عین الخطأ:

(سراسری هنر ۸۶)

- ۱) رئیس شرکت ما تصمیم گرفته بود،: کانت رئیسة شرکتنا قد عزمت،
 - ۲) همه‌ی کارمندان زن و مرد را امتحان کند،: أن تَمْتَحِنَ جميع الموظفين و الموظفین،
 - ۳) و من ترسیدم که نتوانم،: و كُنْتُ قد خَفْتُ أنّي لم أقدر،
 - ۴) از جلسه‌ی امتحان موفق و سربلند بیرون بیایم!: أن أخرج من جلسة الامتحان موفقة مرفوعة الرأس!
- بسی** گزینه‌ی (۳): «كُنْتُ قد خَفْتُ» ماضی بعید و تعریب «ترسیده بودم» است و تعریب صحیح «ترسیدم»، «خَفْتُ» می‌باشد. ضمن این‌که «لم أقدر» به معنای «نتوانستم» است نه به معنای «نتوانم»؛ و تعریب صحیح آن «أن لا أقدر» می‌باشد.

نکته: هرگاه فعل در دو جمله‌ی مرتبط با هم به صورت ماضی بیاید، فعل ماضی دوم را به صورت ماضی ساده یا ماضی بعید ترجمه می‌کنیم. مثال:

«ساعدتُ رجلاً قد ساعدني» ← (به مردی کمک کردم که مرا کمک کرد / کمک کرده بود).

فعل ماضی فعل ماضی ماضی ساده ماضی بعید

«زرتُ صديقي الذي لم يُشَفِّ من مرضه» ← (دوستم را که از بیماری‌اش بهبودی نیافته بود/ بهبودی نیافت، ملاقات کردم).

فعل ماضی معنای ماضی دارد ماضی بعید ماضی ساده

توجه: برای به دست آوردن معنای ماضی بعید منفی، حرف «ما» را بر سر صیغه‌های فعل «كانَ» قرار می‌دهیم و یا حرف «لَمْ» را بر سر مضارع

آن گذاشته و آخر آن را مجزوم می‌کنیم. مثال:

«ما كانَ (قد) ذَهَبَ، لَمْ يَكُنْ (قد) ذَهَبَ» ← (نرفته بود)

«ما كانوا (قد) حَرَجُوا، لَمْ يَكُونُوا (قد) حَرَجُوا» ← (خارج نشده بودند)

«ما كُنْتُمْ (قد) ضَرَبْتُمْ، لَمْ تَكُونُوا (قد) ضَرَبْتُمْ» ← (نزده بودید)

نکته ماضی استمراری: فعل «کان» با هر یک از صیغه‌های مضارع ساده، معنای ماضی استمراری می‌دهد. مثال:

كَانَ يَتَكَلَّمُ: صحبت می‌کرد / كُنَّ يَخْرُجْنَ: خارج می‌شدند / كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ: می‌دانستید / كُنَّا نَشَاهِدُ: مشاهده می‌کردیم

نکته هرگاه دو جمله‌ی مرتبط با هم به گونه‌ای پشت سر یکدیگر بیایند که فعل جمله‌ی اول، ماضی و فعل جمله‌ی دوم، مضارع باشد، فعل مضارع را به صورت ماضی استمراری ترجمه می‌کنیم. مثال:

«شاهدتُ تلميذاً، يُطالعُ دروسه» ← (دانش‌آموزی را دیدم که درس‌هایش را مطالعه می‌کرد).

فعل ماضی فعل مضارع ماضی استمراری

«ساعدتُ رجلاً، يُساعدُني دائماً» ← (مردی را کمک کردم که همیشه مرا کمک می‌کرد).

فعل ماضی فعل مضارع ماضی استمراری

توجه برای به دست آوردن معنای ماضی استمراری منفی، حرف «ما» را بر سر فعل «کان» و یا حرف «لا» را بر سر فعل مضارع قرار می‌دهیم.

مثال:

«ما كان يذهب، كان لا يذهب» ← (نمی‌رفت).

«ما كانوا يعلمون، كانوا لا يعلمون» ← (نمی‌دانستند).

نکته برای به دست آوردن معنای ماضی استمراری منفی می‌توانیم از «لم + مضارع مجزوم فعلی کان + فعل مضارع» استفاده کنیم. مثال:

لَمْ يَكُنْ يَذْهَبُ: نمی‌رفت / لَمْ يَكُونُوا يَخْرُجُونَ: خارج نمی‌شدند.

بنابراین:

(ما + کان + فعل مضارع، و کان + لا + فعل مضارع و لم + مضارع مجزوم کان + فعل مضارع) از نظر معنا یکی هستند و همگی به صورت ماضی

استمراری منفی ترجمه می‌شوند. مثال:

«ما كان يذهب، كان لا يذهب، لم يكن يذهب» ← (نمی‌رفت)

«ما كنت أسمع، كنت لا أسمع، لم أكن أسمع» ← (نمی‌شنیدم)

مونه سستی

عَيْنُ الصَّحِيحِ:

«لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ يَظُنُّ أَنِّي أَكُونُ صَبُوراً هَكَذَا أَمَامَ مَتَاعِبِ الدُّنْيَا!»:

(۱) کسی تصور نمی‌کند که من تا این حد در برابر مشکلات زندگی مقاوم باشم!

(۲) کسی گمان نمی‌کرد که من در مقابل سختی‌های دنیا این چنین صبور باشم!

(۳) هیچ‌کس تصور نمی‌کرد که من این همه در برابر پیچیدگی‌های زندگی مقاوم کنم!

(۴) هیچ‌کس گمان نکرد که من این چنین در مقابل سختی و مشقت دنیا شکیبایی به خرج دهم!

تذکره گزینه‌ی (۲)، با توجه به این‌که «لَمْ يَكُنْ + يَظُنُّ»، ماضی استمراری منفی ترجمه می‌شود، گزینه‌های (۱) و (۴) نمی‌توانند صحیح

باشند و گزینه‌ی (۳) نیز به دلیل ترجمه‌ی غلط «هكذا» به «این همه» و «الدنيا» به «زندگی» و نیز «صبوراً» به «مقاومت» اشتباه می‌باشد.

نکته هرگاه پس از فعل «کان» فعل ماضی یا مضارع بیاید، «کان» باید با فعل بعد از خودش مطابقت داشته باشد (كَانَ خَرَجَ، كانوا خَرَجُوا،

كُنْتُمْ ذَهَبْتُمْ، كُنَّا تَذْهَبُ و...) ولی اگر پس از فعل «کان» اسم بیاید، آن اسم چه مفرد چه مثنی و چه جمع باشد، «کان» به صورت مفرد می‌آید

فقط از نظر جنس با اسم پس از خود مطابقت می‌کند. (كان الطالبان يعملان، كان المعلمون يدرسون، كانت التلميذات يذهبن...)

مونه دست

عین الصحیح:

- (۱) كُنْ قد خرجتُ من حفلة التكریم بسرعة!
 (۲) كانت الممرضات المشفقَات يسهرنَ اللیالی!
 (۳) ما كنتُ قد ذهبنا إلى المكتبة العامة اليوم الماضي!
 (۴) كانوا الأطفالُ يلعبونَ مع أصدقائهم فرحین!
 بررسی کتبه‌های دیگر: در گزینه‌های (۱) و (۳) فعل «كان» با فعل پس از خودش از نظر صیغه مطابقت ندارد و در گزینه‌ی (۴) نیز چون فعل «كانوا» بر سر اسم آمده است، باید به صورت مفرد (كان) بیاید.

فعل مضارع

فعل مضارع: فعلی است که انجام کار یا روی دادن حالتی را در زمان حال یا آینده نشان می‌دهد. مثال: «يُسَجِّعُ» ← (تشویق می‌کند) (عمل تشویق را توسط یک فرد در زمان حال یا آینده نشان می‌دهد).

اقسام فعل مضارع با توجه به معنای فارسی آن:

۱) مضارع ساده (اخباری): برای ساختن آن:

- الف)** یکی از نشانه‌های مضارع بودن (ب، ت، ا، ن) را به ریشه‌ی فعل اضافه کرده و حرف اول ریشه را ساکن می‌کنیم. مثال: ذَهَبَ ← يَذْهَبُ
ب) در صیغه‌های مفرد، آخر فعل را مضموم می‌کنیم که در این حالت، فعل مضارع «مرفوع» می‌شود. مثال: يَذْهَبُ ← يَذْهَبُ
ج) در صیغه‌های دیگر، بنا به نیازمان، یکی از ضمیرهای «ا، و، ا، ن، ا، و، ی، ا، ن» را به آخر فعل اضافه نموده و سپس فعل را مرفوع می‌کنیم (به جز دو صیغه‌ی جمع مؤنث که «مبنی» هستند). مثال: يَذْهَبُ ← يَذْهَبَانِ

توجه: برای مرفوع نمودن صیغه‌هایی که آخرشان یکی از ضمیرهای «ا، و، ی، ا، ن» آمده است، حرف نون اعراب (ن) را پس از ضمیرهای فوق می‌آوریم. مثال: يَذْهَبُوْا ← يَذْهَبُوْنَ / تَذْهَبُوْنَ ← تَذْهَبِيْنَ

<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">للمخاطب ← تَذْهَبُ (می‌روی)</td> <td rowspan="5" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">} فاعل</td> </tr> <tr> <td>للمخاطبتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روید)</td> </tr> <tr> <td>للمخاطبتين ← تَذْهَبُوْنَ (می‌روید)</td> </tr> <tr> <td>للمخاطبة ← تَذْهَبُ (می‌روی)</td> </tr> <tr> <td>للمخاطبتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روید)</td> </tr> <tr> <td>للمخاطبات ← تَذْهَبْنَ (می‌روید)</td> <td></td> </tr> </table>	للمخاطب ← تَذْهَبُ (می‌روی)	} فاعل	للمخاطبتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روید)	للمخاطبتين ← تَذْهَبُوْنَ (می‌روید)	للمخاطبة ← تَذْهَبُ (می‌روی)	للمخاطبتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روید)	للمخاطبات ← تَذْهَبْنَ (می‌روید)		<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">للاغائب ← يَذْهَبُ (می‌رود)</td> <td rowspan="5" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">} فاعل</td> </tr> <tr> <td>للاغابيتين ← يَذْهَبَانِ (می‌روند)</td> </tr> <tr> <td>للاغابيتين ← يَذْهَبُوْنَ (می‌روند)</td> </tr> <tr> <td>للاغائبة ← تَذْهَبُ (می‌رود)</td> </tr> <tr> <td>للاغابيتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روند)</td> </tr> <tr> <td>للاغابات ← يَذْهَبْنَ (می‌روند)</td> <td></td> </tr> </table>	للاغائب ← يَذْهَبُ (می‌رود)	} فاعل	للاغابيتين ← يَذْهَبَانِ (می‌روند)	للاغابيتين ← يَذْهَبُوْنَ (می‌روند)	للاغائبة ← تَذْهَبُ (می‌رود)	للاغابيتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روند)	للاغابات ← يَذْهَبْنَ (می‌روند)	
للمخاطب ← تَذْهَبُ (می‌روی)	} فاعل																
للمخاطبتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روید)																	
للمخاطبتين ← تَذْهَبُوْنَ (می‌روید)																	
للمخاطبة ← تَذْهَبُ (می‌روی)																	
للمخاطبتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روید)																	
للمخاطبات ← تَذْهَبْنَ (می‌روید)																	
للاغائب ← يَذْهَبُ (می‌رود)	} فاعل																
للاغابيتين ← يَذْهَبَانِ (می‌روند)																	
للاغابيتين ← يَذْهَبُوْنَ (می‌روند)																	
للاغائبة ← تَذْهَبُ (می‌رود)																	
للاغابيتين ← تَذْهَبَانِ (می‌روند)																	
للاغابات ← يَذْهَبْنَ (می‌روند)																	
<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">للمتكلم وحده ← أَذْهَبُ (می‌روم)</td> <td rowspan="2" style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">} فاعل</td> </tr> <tr> <td>للمتكلم مع الغير ← نَذْهَبُ (می‌رویم)</td> </tr> </table>		للمتكلم وحده ← أَذْهَبُ (می‌روم)	} فاعل	للمتكلم مع الغير ← نَذْهَبُ (می‌رویم)													
للمتكلم وحده ← أَذْهَبُ (می‌روم)	} فاعل																
للمتكلم مع الغير ← نَذْهَبُ (می‌رویم)																	

توجه: صیغه‌های «للاغائبة» و «للمخاطب» و هم‌چنین، صیغه‌های «للاغابيتين»، «للمخاطبتين» و «للمخاطبتين» فعل مضارع شبیه به هم هستند و برای تشخیص هر کدام از هم باید به قراین موجود در جمله توجه کنیم.

۲) مضارع منفی (فعل نفي): حرف «لا» + فعل مضارع ساده، معنای مضارع منفی می‌دهد. مثال:

لا يأكلون: نمی‌خورند / لا تلعبان: بازی نمی‌کنید

«ألا ترون كيف صَعَّرَ اللهُ الشيطانَ بتكبره؟» ← (آیا نمی‌بینید چگونه خداوند شیطان را به خاطر تکبرش کوچک ساخت.)

۳) مضارع مستقبل (آینده): با اضافه نمودن یکی از حروف «س، سوف» بر سر هر یک از صیغه‌های فعل مضارع، فعل مضارع معنای آینده می‌دهد. مثال:

سَيَتَقَدَّمُونَ: پیشرفت خواهند کرد / سوف تَعْلَمُونَ: خواهید فهمید

«سَأَغْسِلُ يَدَيَّ قَبْلَ زَمَلَانِي» ← (دستانم را قبل از همکلاسی‌هایم خواهم شست.)

۷ مضارع مستقبل منفی: مضارع منصوب به حرف ناصبهی «لَنْ» را به صورت آیندهی منفی ترجمه می‌کنیم. مثال:

«لَنْ أَسَافِرَ» ← (هرگز مسافرت نخواهم کرد).

«لَنْ نُنْسِيَ حَفْلَةَ تَكْرِيمِ الطَّلَابِ الْمَجْدِيْنَ» ← (جشن بزرگداشت دانش‌آموزان کوشا را هرگز فراموش نخواهیم کرد).

نقطه در ترجمه‌ی مضارع منصوب به «لَنْ» اغلب اوقات از قید «هرگز» استفاده می‌شود ولی استفاده از آن اجباری نیست.

نمونه

عَيِّنِ الصَّحِيحَ:

- (۱) المَوْلُفَاتُ الْإِسْلَامِيَّةُ فِي هَذِهِ السَّنَةِ سَيَزِيدُ عَددهَا أَكْثَرَ مِنْ مَاتَيْنِ: تَأَلِيفَاتُ إِسْلَامِيَّةٌ فِي أَسْمَالِ تَعْدَادِهَا بِهَبِيْشٍ مِنْ دَوِيْسْتِ تَأْفِزِهَا يَأْفَتْهَ اسْتِ.
 - (۲) لَنْ تَسْمَحَ لِلْمَسْتَكْبِرِيْنَ أَنْ يَدْخُلُوْا فِي شُؤْنِنَا الْاِجْتِمَاعِيَّةِ وَالسِّيَاسِيَّةِ: بِهَ اسْتِكْبَارِ كِرَانِ اِجَازَةِ دِخَالَتِ دَرِ اَمُورِ اِجْتِمَاعِيَّةٍ وَسِيَاسِيَّةٍ مَانِ رَانِمِي دَهِيْمِ.
 - (۳) اَعْتَقَدْ أَنَّ النَّاسَ لَا يَفُوزُوْنَ فِي حَيَاتِهِمْ إِلَّا بِالْمَجْدِيْنَ مِنْهُمْ: اِعْتِقَادٌ دَارِمٌ كِهَ مَرْدَمٌ دَرِ زَنْدِگِي شَانِ غَيْرِ اَزِ تَلَاشِگِرَانِ اَنْ هَا مَوْفِقٌ نَمِي شُدَنْد.
 - (۴) اَنَا لَنْ اَرْجِعَ اِلَى الصَّفِّ اِلَّا اَنْ يَخْضَرَ جَمِيْعَ الطَّلَابِ: هَرِگِزِ بِهَ كِلَاسِ بَازِ نَخَوَاهِمِ گِشْتِ مِگَرِ اِيْنِ كِهَ تَمَامِ دَانِشْ اَمُوزَانِ حَاضِرِ شُوْنْد.
- بمعن گزینهای (۴): بررسی‌گرفته‌های دیگر در گزینهای (۱) «سبزید» فعل مستقبل است و باید به صورت آیندهی مثبت (افزایش خواهد یافت) ترجمه شود. در گزینهای (۲) «لَنْ تَسْمَحَ» فعل مستقبل منفی است و ترجمه‌ی صحیح آن «اجازه نخواهیم داد» می‌باشد و در گزینهای (۳) نیز «لا يفوزون» مضارع منفی است و ترجمه‌ی درست آن «موفق نمی‌شوند» می‌باشد.

۸ مضارع التزامی: مواردی که فعل، به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود، عبارت‌اند از:

الف) فعل مضارع منصوب با یکی از حروف ناصبهی «أَنْ، كِهَ، اِيْنِ كِهَ - گِي: تَا، تَا اِيْنِ كِهَ - لِكِي: تَا، بَرای اِيْنِ كِهَ - اِدَنْ: پَس، بِنَابَرِاِيْنِ، دَر اِيْنِ صُورْتِ - حَتِّي: تَا، تَا اِيْنِ كِهَ - لِ: بَرای اِيْنِ كِهَ، تَا». مثال:

أَنْ يَعْتَمِدَ: كِهَ اِعْتِمَادِ كَنْدِ / حَتِّي تَلْعَبُوا: تَا بَازِي كَنْبِيْدِ / لِيَسْتَيْقِظَ: بَرای اِيْنِ كِهَ بِيْدَارِ شُودِ / لِكِي اُزْجِعَ: تَا بَازِگَرْدَمِ

«أَرَادَ رَئِيسُهُمْ أَنْ يَمْرُقَظَهَا وَ لَكِنِ الْغَزَالِي مَنَعَهُ» (رئيسشان خواست كه آن‌ها (اوراق) را پاره كند ولي غزالي مانع او شد).

نمونه

عَيِّنِ الصَّحِيحَ:

(سراسری تهری ۱۸۵)

«يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ نُظَهِّرَ قُلُوبَنَا مِنَ التَّشَاؤْمِ حَتَّى نَرَى جَمَالَ الْحَقِيقَةِ»

- (۱) بر ماست پاکیزه کردن قلب‌ها از بدی تا زیبایی حق را نظاره کنیم.
 - (۲) ما باید دل‌هایمان را از بدبینی پاک کنیم تا زیبایی حقیقت را ببینیم.
 - (۳) بر ماست که دل‌هایمان از بدبینی پاک شود تا جمال حقیقی را مشاهده کنیم.
 - (۴) پاکیزگی قلوب از امور شوم را بر ما واجب کرده‌اند تا شاید زیبایی حقیقت را بنگریم.
- بمعن گزینهای (۲) فعل‌های «أَنْ نُظَهِّرَ: پاک کنیم» و «حَتَّى نَرَى: ببینیم» فقط در این گزین‌ها هر دو به صورت مضارع التزامی ترجمه شده‌اند.

ب) فعل امر «غایب و متکلم» یا امر به «لِ»:

نقطه برای ساختن امر به «لِ»، حرف «لِ» را بر سر صیغه‌های مضارع غایب و نیز متکلم قرار می‌دهیم و آخر فعل را مجزوم می‌کنیم. مثال: لِيَعْمَلْ: باید انجام دهد / لِيَأْكُلُوا: باید بخورند.

«لِيَعْلَمِ الطَّلَابُ أَنَّ التَّجَاحَ فِي الْاِجْتِهَادِ لَا فِي التَّكَاثُلِ» ← (دانش‌آموزان باید بدانند که موفقیت در تلاش است نه در تنبلی).

نقطه در ترجمه‌ی امر به «لِ» از لفظ «باید» استفاده می‌شود.

نکته از کجا بدانیم حرف «لِ» در فعل‌هایی نظیر: لِيَتَغَسَّلُوا، لِيَخْرُجَا، لِيُدْهَبِينَ و... لام ناصبه‌اند یا لام جازمه (لام امر)؟

جواب: لام امر (لام جازمه) معمولاً اول جمله، بعد از حروف «و، فَ، ثُمَّ» یا بعد از فعل «قال» و هم‌ریشه‌های آن و یا بعد از نقطه (.) و دو نقطه (:). می‌آید و همان‌طور که گفتیم در ترجمه‌ی آن، کلمه‌ی «باید» وجود دارد ولی لام ناصبه معمولاً وسط جمله می‌آید و در ترجمه‌ی آن از کلمات «برای این که، تا» استفاده می‌شود. مثال:

«لِيَخْرُجِ الطَّالِبُ مِنَ الصَّفِّ» ← (دانش‌آموز باید از کلاس خارج شود).

﴿فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ عَلَى اللَّهِ﴾ ← (مؤمنان باید به خداوند توکل کنند).

پس از حرف «ف»

﴿قَالَ الْمَعْلَمُ: لِيَكْتَبِ الطَّلَابُ واجباتهم﴾ ← (دانش آموزان باید تکالیفشان را بنویسند).

پس از فعل «قال»

﴿بُرِيَ الظَّالِمُونَ أَنفُسَهُمْ قَادِرِينَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ لِيَسْتَشْمِرُوا الْآخِرِينَ﴾ ← (ظالمان خود را بر هر کاری توانا نشان می دهند تا دیگران را استثمار کنند).

وسط جمله

مونه تستی

عَيْنِ حَرْفِ اللَّامِ الْجَازِمَةِ:

(سراسری ریاضی ۸۷)

- (۱) ليعتمد المؤمن على نفسه ولا يحاك الآخرين!
 (۲) أسافر الى ذلك البلد لافتش عن موضوع مهم!
 (۳) أرسل الله الأنبياء لتؤمنوا به و برسوله!
 (۴) لا تنو بيع المحاصيل لتزداد ثروتك!
 گزینہ (۱)؛ زیرا حرف لام (ل) در این گزینہ در اول جمله آمده ولی در سایر گزینہ‌ها در وسط جمله آمده است.

پس

﴿رَجَعَا﴾ اگر لام امر، پس از حروف «و، فَه» بیاید، ساکن می شود. مثال:

فَلْيَذْهَبْ، فَلْيُؤْمِنْ، وَلْيُقَاتِلْ، وَلْيَعْمَلْ

(ج) فعل شرط (فعل جمله‌ی اول) در جمله‌های شرطی، چه ماضی باشد چه مضارع. مثال:

﴿إِنْ تَتَعَجَّلْ، تَصِلْ إِلَى أَهْدَاكَ﴾ ← (اگر عجله کنی، به هدف‌هایت می‌رسی).

فعل شرط جواب شرط

﴿مَنْ يَجْتَهِدْ، يَنْجَحْ﴾ ← (هر کس تلاش کند، موفق می‌شود).

فعل شرط جواب شرط

﴿إِنْ دَرَسْتَ، تَجْحَتْ﴾ ← (اگر درس بخوانی، موفق می‌شود).

فعل شرط جواب شرط

مونه تستی

عَيْنِ الصَّحِيحِ:

(سراسری انسانی ۸۳)

﴿إِنْ تَشَاهَدَ الْمَكَانَةَ الرَّفِيعَةَ لِلْعُلَمَاءِ تَعَزَمِ عَلَى تَعَلُّمِ الْعُلُومِ وَ التَّقَدُّمِ فِيهَا﴾:

- (۱) موقعی که مقام بلند عالمان را دریافتی، قصد یادگیری علوم و پیشروی در آن‌ها را خواهی کرد.
 (۲) اگر جایگاه بلند دانشمندان را مشاهده کنی، نسبت به یادگیری علوم و پیشرفت در آن‌ها مصمم می‌شوی.
 (۳) هنگامی که مقام شامخ اندیشمندان را دیدی، بر فراگیری دانش‌ها و پیشرفت در آن‌ها عزم و همت کن.
 (۴) در صورتی که موقعیت والای بزرگان را مشاهده کردی، در فراگرفتن علم و پیشرفت در آن اراده کن.
 گزینہ (۲)؛ علاوه بر اشتباهات دیگری که در سایر گزینہ‌ها است، تنها گزینہ‌ای که فعل شرط (تَشَاهَد) را به صورت مضارع التزامی ترجمه کرده است، گزینہ‌ی (۲) می‌باشد.

(د) فعل مضارعی که خبر «لَيْتَ: ای کاش» و «لَعَلَّ: شاید» باشد. مثال:

﴿لَيْتَ الْمَوَدَّةَ تَسْتَقِرُّ بَيْنَ النَّاسِ﴾ ← (ای کاش دوستی میان مردم استقرار یابد).

فیه نیت

﴿لَعَلَّنِي أَذْهَبَ إِلَى الْجَامِعَةِ﴾ ← (شاید من به دانشگاه بروم).

فیه نیت

﴿لَيْتَ الْمُسْلِمِينَ يَتَّجِدُونَ﴾ ← (ای کاش مسلمانان [با یکدیگر] متحد شوند).

فیه نیت

﴿لَعَلَّهُ يَدْرُسُ فِي الْيَوْمِ الْآتِي﴾ ← (شاید او در روز آینده درس بخواند).

فیه نیت

ه) فعل‌هایی که برای دعا و نفرین به کار می‌روند و یا فعل‌هایی که بر آموری دلالت دارند که هنوز اتفاق نیفتاده است (مثل وقایع روز قیامت). مثال:

«يَعِيشُ مَوْلَانَا الْأَسَدُ» ← (سرور ما، شیر، زنده باد.)

دعا

«تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ» ← (دستان ابی لهب بریده باد.)

نفرین

«إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ» ← (هنگامی که خورشید بی فروغ شود.)

هنوز اتفاق نیفتاده

و) فعل مضارعی که در جواب فعل امر یا نهی بیاید؛ اولاً: مجزوم می‌شود. ثانیاً: به صورت مضارع التزامی با حرف «تا» ترجمه می‌شود. مثال:

«إِذْهَبْ، تَذْهَبْ» ← (برو، تا برویم.)

فعل امر

«لَا تَكْذِبْ، يُحِبُّكَ اللَّهُ» ← (دروغ مگو، تا خداوند تو را دوست بدارد.)

فعل نهی

ز) هرگاه فعل دو جمله‌ی مرتبط با هم، هر دو مضارع باشد، فعل مضارع دوم معمولاً به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود. مثال:

«أَقْسَسُ عَنْ فِرْدٍ يُسَاعِدُنِي فِي أَمْرِي» ← (به دنبال فردی می‌گردم که مرا در کارهایم کمک کند.)

فعل مضارع فعل مضارع

نمونه

عَيْنُ الصَّحِيحِ:

۱) أَشْكُرُ مُعَلِّمًا يُرَبِّي أَوْلَادِي الْأَعْرَاءِ: از معلمی که فرزندان عزیزم را تربیت کرده است، تشکر می‌کنم.

۲) لَعَلَّ الْأَعْدَاءَ يَسْتَيْقِظُونَ مِنْ نَوْمِ الْغَفْلَةِ: شاید دشمنان از خواب غفلت بیدار می‌شوند.

۳) وَفَقَّكَ اللَّهُ فِي حَيَاتِكَ: خداوند تو را در زندگی‌ات موفق گرداند.

۴) لَيْتَ مُعَلِّمِي يَحْسِنِي طَالِبًا مَجْدًا: ای کاش معلمم مرا دانش‌آموزی کوشا به حساب می‌آورد.

بناخ گزینده‌ی (۳): «وَفَقَّكَ» فعل ماضی است ولی چون برای دعا به کار رفته است به صورت مضارع التزامی ترجمه شده است.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) فعل «يُرَبِّي» باید به صورت مضارع التزامی ترجمه شود زیرا پس از فعل مضارع جمله‌ی اول

(أَشْكُرُ) آمده است. در گزینه‌ی (۲) و (۴) به ترتیب فعل‌های «يَسْتَيْقِظُونَ» و «يَحْسِبُ» به دلیل این که خبر «لَعَلَّ» و «لَيْتَ» هستند،

باید به صورت مضارع التزامی (بیدار شوند، به حساب بیاورد) ترجمه شود.

فعل امر

فعل امر: به وسیله‌ی آن فرد یا افرادی را به انجام کاری واداشته یا از انجام آن بازمی‌داریم.

فعل امر به دو قسم مثبت و منفی تقسیم می‌شود:

● امر مثبت: خودش به دو قسم امر غایب و متکلم (امر به «لِ») و امر حاضر تقسیم می‌شود.

● امر غایب و متکلم (امر به «لِ») را قبلاً توضیح دادیم و گفتیم که به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود.

امر حاضر (مخاطب): از شش صیغه‌ی مضارع مخاطب به صورت زیر ساخته می‌شود:

الف) حرف (ت) را حذف می‌کنیم: تَتَعَلَّمُ ← تَعَلَّمْ

ب) در صورتی که حرف پس از (ت) متحرک باشد، با مجزوم کردن آخر فعل، فعل امر ساخته می‌شود. تَعَلَّمْ ← تَعَلَّمْ

ج) ولی اگر حرف پس از (ت) ساکن (لُ) باشد، پس از حذف (ت) یک همزه (ا) به ابتدای فعل اضافه می‌کنیم و برای تعیین حرکت همزه به

حرکت عین‌الفعل مضارع نگاه می‌کنیم به این صورت که اگر عین‌الفعل مضموم (لُ) باشد، همزه را مضموم و اگر مفتوح (لِ) یا مکسور (لِ) باشد،

همزه را مکسور می‌کنیم و با مجزوم نمودن آخر فعل، فعل امر ساخته می‌شود.

تَكْتُبُ ← كُتِبْ ← أَكْتُبْ ← أَكْتُبْ

تَذْهَبُ ← ذَهَبْ ← إِذْهَبْ ← إِذْهَبْ

تَحْفَظُ ← حَفِظْ ← إِحْفَظْ ← إِحْفَظْ

نکته همزه‌ی فعلی امر باب افعال، همیشه مفتوح (ه) است.

تُكْرِمُ ← أَكْرِمُ / تُرْشِدِينَ ← أُرْشِدِي

«أَعْطَ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ» ← (به هر صاحب حقی، حَقِّش را اعطا کن).

۲۱- امر منفی (فعل نهی): برای ساختن آن، حرف «لا» را بر سر هر یک از صیغه‌های فعل مضارع قرار می‌دهیم و آخر فعل را مجزوم می‌کنیم. مثال:

لا تَأْكُلُوا: نخورید / لا تَلْعَبْ: بازی نکن / لا تُشْجَعَا: تشویق نکنید

«لا تُؤَخِّرْ عَمَلَ الْيَوْمِ إِلَى الْغَدِ» ← (کار امروز را به فردا نینداز).

نکته هرگاه در نفی (مضارع منفی) و نهی (امر منفی) بودن فعل‌های لا تَذْهَبْنَ، لا تَكْتُبِينَ، لا تَقْتُلُ، لا تَخْرُجُ و... دچار تردید شدیم، باید بدانیم که:

- «لا»ی نفی معمولاً بر سر صیغه‌های مضارع غایب و متکلم و غالباً در وسط جمله می‌آید و فعل، معنای دستوری ندارد. ولی:

- «لا»ی نهی معمولاً بر سر صیغه‌های مضارع مخاطب در اول جمله، پس از حروف «و»، «ف»، «ثم»، پس از فعل «قال» و هم‌ریشه‌هایش، پس از نقطه (.) یا دو نقطه (:). و یا پس از «أَيُّهَا» و «أَيْتُهَا» و... می‌آید و فعل معنای دستوری دارد.

دستور

عَيْنَ مَا تَجَدُّ فِيهَا «لا» فِي مَكَانِ النَّهْيِ:

(۱) أَحَبُّ مِنْ لَا يَدَعُ احْتِرَامَ الصَّغَارِ!

(۲) لَا يَقْدِرُ صَدِيقِي أَنْ يَتَكَلَّمَ بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ!

(۳) لَا تَعْمَلْ عَمَلًا آخَرَ فِي الصَّبَاحِ إِلَّا الْمَطَالَعَةَ، أَيُّهَا الطَّالِبُ!

(۴) هَذَا أَمْرٌ لَا يَحْدُثُ إِلَّا بِسَبَبِ إِهْمَالِ الْمَجْتَمَعَاتِ!

بلاغ گزینه‌ی (۳) چون اولاً: «لا» بر سر صیغه‌ی مخاطب و در اول جمله آمده است ثانیاً: فعل معنای دستوری دارد. لذا، «لا» حرف نهی می‌باشد.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌های (۱) و (۴) چون حرف «لا» وسط جمله آمده و فعل، دستوری ندارد نمی‌تواند «لا»ی نهی باشد. در گزینه‌ی (۲) نیز با توجه به این که حرف «لا» بر سر صیغه‌ی مضارع غایب آمده و فعل معنای دستوری ندارد، «لا» حرف نفی می‌باشد.

نکته هرگاه فعل مضارع، با دو نشانه‌ی «أَنْ» و «لَا» بیاید، «لا» حرف نفی است و فعل، مضارع منصوب و معنای مضارع التزامی منفی می‌دهد. مثال:

«أُرِيدُ إِخْوَانِي الصَّغَارَ أَنْ لَا يَلْعَبُوا فِي الْغُرْفَةِ» ← (از برادران کوچکم می‌خواهم که در اتاق بازی نکنند).

«يَلْزَمُ عَلَيْنَا أَنْ لَا نَخَافَ مِنَ الْمَصَاعِبِ» ← (ما نباید از سختی‌ها بترسیم).

تربیتی

۲۲- عَيْنَ مَا يَنْسَبُ «الماضي البعيد» فِي الْفَارْسِيَّةِ:

(۱) كَانُوا يَرْجِعُونَ.

(۲) كُنْتُمْ قَدْ رَجَعْتُمْ.

(۳) كَانُوا قَدْ رَجَعُوا.

(۴) كُنْتُمْ تَرْجِعَانِ.

(سنجش ۸۸)

۲۳- «بِأَنَّ هُمْ رَفَعْنَا بِوَجْهِهِمْ تَارَةً يَوْمَ نَزَلْنَا مِنْ سَمَاءِ بَيْتِ اللَّهِ»:

(۱) كُنَّا قَدْ ذَهَبْنَا مَعًا لِنَشْتَرِيَ جَرِيدَةً!

(۲) كُنْتُ قَدْ ذَهَبْنَا مَعَ الْآخَرِينَ لِأَشْتَرِيَ الْجَرِيدَةَ!

(۳) كُنَّا نَذْهَبُ مَعَ بَعْضِ حَتَّى نَشْتَرِيَ جَرِيدَةً!

(۴) كُنَّا أَذْهَبُ مَعَ غَيْرِي حَتَّى أَشْتَرِيَ الْجَرِيدَةَ!

(سراسری عمومی انسانی ۸۰)

۲۴- «لَنْ نَنْسَى حَفْلَةَ تَكْرِيمِ الطَّالِبَاتِ الْمُجْتَهِدَاتِ اللَّاتِي نَجَحْنَ فِي الْمَسَابِقَاتِ الْعِلْمِيَّةِ»:

(۱) مَا جِشْنَ سِپَا سِگَرَارِي از دانش‌آموزان موفق در مسابقات علمی را هرگز فراموش نمی‌کنیم!

(۲) جِشْنَ احْتِرَامَ به دانشجویان پرتلاش را که در مسابقه‌های علمی شرکت کرده‌اند از یاد نمی‌بریم!

(۳) مَرَامِسَ بزرگداشت محصلان کوشایی را که در رقابت‌های علمی پیروز می‌شوند فراموش نکرده‌ایم!

(۴) جِشْنَ بزرگداشت دانش‌آموزان تلاشگر را که در مسابقات علمی برنده شدند فراموش نخواهیم کرد!

(سراسری زبان‌های فارسی ۸۴)

۲۵- «مِی گفتمی اگر درس بخوانیم قبول می‌شویم»:

(۱) كُنْتُ قَدْ قُلْتُ إِنَّ تَدْرِسْتُمْ نَجَحْتُمْ!

(۲) كُنْتُ تَقُولِينَ إِنَّ دَرَسْنَا نَجَحْنَا!

(۳) كُنْتُ تَقُولِينَ إِنَّ تَدْرُسُونَ تَنْجَحُونَ!

(۴) كُنْتُ قَدْ قُلْتُ إِنَّ تَدْرُسُوا تَنْجَحُوا!

(سراسری هنر ۸۰)

(سراسری ریاضی ۸۰)

۲۶- «المجتمع الذي يتمسك بالأخلاق الحسنة لن يغرق في مستنقعات الحياة»:

- ۱) جامعه‌ای که به اخلاق حسنه متمسک شود در باتلاق‌های زندگی غرق نخواهد شد!
- ۲) چنانچه جامعه‌ای به اخلاق نیکو روی بیاورد در گرداب‌های زندگی غرق نخواهد شد!
- ۳) هرگاه جامعه‌ای به اخلاق حسنه چنگ درزند هرگز در باتلاق‌های زندگی غرق نمی‌گردد!
- ۴) آن جامعه که متمسک به اخلاق نیکو شده است هرگز در گرداب زندگی غرق نمی‌شود!

(سنجش ۸۵)

۲۷- «المعلمات لن ينسین مسؤوليتهن المهمة تجاه الطالبات!»:

- ۱) آموزگاران مسؤولیت خطیر خود را در برابر دانش‌آموزان فراموش نکرده‌اند!
- ۲) معلمات مسؤولیت مهمه را در قبال شاگردان خویش فراموش نخواهند کرد!
- ۳) هرگز آموزگاران مسؤولیت جدی خویش را در مقابل دانش‌آموزان فراموش نکردند!
- ۴) معلمات هرگز مسؤولیت مهمه خود را در مقابل دانش‌آموزان فراموش نخواهند کرد!

(سنجش ۸۷)

۲۸- «سافرت مع التلاميذ إلى المناطق الجميلة و الرائعة التي تخب القلوب!»:

- ۱) ما با شاگردان به مکان‌های زیبا و خوبی سفر کردیم که دل‌هایمان را می‌ربود!
- ۲) همراه دانش‌آموزان به مناطق زیبا و جالبی که دل‌ها را می‌رباید، مسافرت کردید!
- ۳) به همراه دانش‌آموزان خود به اماکن زیبا و دلپسندی مسافرت کردید که ربایندگی دل‌ها بود!
- ۴) ما به همراه شاگردانمان به مناطقی زیبا و دلربا که دل‌هایمان را شیفته‌ی خود می‌کرد، سفر کرده‌ایم!

(سنجش ۸۸)

۲۹- «این‌ها تحصیل خود را شروع کرده بودند تا به هدف‌های خویش برسند.»

- ۱) هؤلاء كانوا قد بدؤوا بدراستهم لوصولوا إلى أهدافهم.
- ۲) قد بدؤوا هؤلاء بدرسههم ليحصلون إلى أهدافهم.
- ۳) أولئك كانوا قد بدؤوا بدراستهم حتى وصلوا إلى هدفهم.
- ۴) كانوا هؤلاء قد بدؤوا بدروسهم لأن وصلوا إلى هدفهم.

(سنجش ۹۰)

۳۰- «فرزندان عزیزم، آرزوهای خود را در دنیا کم کنید تا به رستگاری عظیمی دست یابید!»:

- ۱) أولادي الأعزاء، قَصِّروا الأمانی فی الدنیا لتصلوا إلى النجاح العظیم!
- ۲) یا ابنائی الأعزاء، قَصِّروا أمانیکم فی الدنیا لتحصلوا علی نجاح عظیم!
- ۳) یا بناتی العزیزات، قَصِّرن أمانیکن فی حیاتکن للوصول إلى الفلاح کثیراً!
- ۴) أولادي الأعزاء، علیکم أن قَصِّروا الأمانی فی الدنیا للحصول علی الفوز الکبیر!

(سنجش ۸۸)

۳۱- «كان الطلاب قد اجتمعوا في قاعة المدرسة لتكريم تلاميذ مثاليين في الأخلاق و في الدرس!»: دانش‌آموزان

- ۱) در حیاط مدرسه جمع شده تا دانش‌آموزان ممتاز در اخلاق و درس را گرامی بدارند!
- ۲) در سالن مدرسه برای گرامی‌داشت دانش‌آموزانی نمونه در اخلاق و درس جمع شده بودند!
- ۳) در راهروی مدرسه به خاطر بزرگداشت دانش‌آموزان ممتاز در اخلاق و درس گرد هم آمده بودند!
- ۴) در سالن مدرسه گرد هم آمده بودند تا در بزرگداشت دانش‌آموزان نمونه در اخلاق و درس شرکت کنند!

(سراسری تهرپی ۸۴)

۳۲- «يُنَجِّي المعلم شعبه من الجهل و يواصل رسالته المهمة لتحقيق أهدافه»:

- ۱) معلم برای نجات ملت خویش از جهل، رسالت مهمه خود را برای تحقیق اهدافش ادامه می‌دهد.
- ۲) آموزگار، ملت‌ها را از نادانی رها می‌سازد و برای رسالت خود تا محقق‌ساختن اهداف مهمه‌ش تلاش می‌کند.
- ۳) معلم ملت خود را از نادانی می‌رهاند و رسالت مهمه خویش را برای به انجام رساندن اهدافش ادامه می‌دهد.
- ۴) آموزگار، ملت‌ها را از جهالت نجات داده و با ادامه‌ی رسالت بارزش خود برای محقق‌شدن اهداف تلاش می‌کند.

(سنجش ۸۶)

۳۳- «يشجع ديننا المسلم المؤمن على أن يبحث عن العلم و إن كان في أقصى نقاط الأرض!»:

- ۱) مسلمان مؤمن به جستجوی علم اگر در دورترین جای زمین باشد توسط دین ما تشویق می‌شود!
- ۲) دین ما مسلمان مؤمن را به جستجوی علم تشویق می‌کند اگرچه در دورترین نقاط زمین باشد!
- ۳) دین ما همیشه مسلمان واقعی را تشویق کرده که علم را بجوید اگرچه در دورترین جاهای زمین باشد!
- ۴) مسلمان واقعی دائماً برای جستجوی علم اگرچه در دورترین نقاط سرزمین باشد مورد تشویق دین ما قرار دارد!

(سنجش ۸۶)

۳۴- کسی که دنیا را طلب کند، حریصی است که هرگز سیری نمی‌پذیرد.

- ۱) من طلب الدنيا يحرص و لا يشبع أبداً.
- ۲) الذي يطلب الدنيا منهوم لا يشبع أبداً.
- ۳) من يطلب الدنيا حريص على أن لا يشبع.
- ۴) ليتك طلب الدنيا منهوم لا يقبل أن يشبع.

- ۱- **گزینه‌ی ۲** در گزینه‌ی (۱) «قَدْ انْعَقَدَتْ» به خاطر حرف تأکید «قد» و حرف تأنیث «ت»، در گزینه‌ی (۲) «أَسَلَّمْتُمْ» و «هاجرْتُمْ» به دلیل وجود «تَمْ» و در گزینه‌ی (۴) «لَا تُحَسِّنَنَّ» به خاطر وجود نون تأکید ثقیله (نْ) و نیز «قَتِلُوا» به خاطر دلالت بر انجام عمل در زمان گذشته، فعل می‌باشند.
- ۲- **گزینه‌ی ۲** کلمات «قد أنکر: انکار کرده‌اند»، «قالوا: گفتند»، «متنا: بمیریم» و «کُتِبَ: بشویم» فعل‌های این عبارت هستند.
- ۳- **گزینه‌ی ۲** «شاهد: مشاهده کرد، خاف: ترسید، بدأ: شروع کرد» فعل‌های این عبارت می‌باشند که همگی بر انجام کار در گذشته دلالت دارند.
- ۴- **گزینه‌ی ۲** کلمه‌ی «یطلب: طلب می‌کند» با توجه به معنای آن که بر انجام کار در زمان حال یا آینده توسط یک فرد دلالت دارد و نیز «أَنْ یصل» فعل‌های این گزینه هستند.
- بررسی گزینه‌های دیگر** «ازداد: زیاد شد»، «عزَّ: مغرور کرد» و نیز «فَتَحَّ: گشود» به ترتیب در گزینه‌های (۱) تا (۳) با توجه به معنایشان فعل‌های این گزینه‌ها به شمار می‌آیند.
- ۵- **گزینه‌ی ۲** کلمات «قال: گفت، تعالی: بلندمرتبه است، آمنوا: [در این آیه‌ی شریفه] ایمان آوردید و تُفْلِحون: رستگار شوید» بدون نشانه‌ی ظاهری‌اند، اما بر انجام کار یا روی دادن حالت در گذشته یا حال دلالت دارند، پس فعل‌اند و کلمات «إصبروا، صابروا، رابطوا و اتقوا» چون فعل امر هستند «ن» از آخر این افعال حذف شده و مبنی بر حذف «ن» اعراب می‌باشند فعل‌اند.
- ۶- **گزینه‌ی ۲** افعال در این گزینه عبارت‌اند از: «قل» زیرا فعل امر است و «أَنْزَلَ و یَعْلَمُ» که بر انجام کار دلالت دارند. سه گزینه‌ی دیگر هر کدام یک فعل دارند که عبارت‌اند از: در گزینه‌ی (۱) «یَقُولَنَّ» به خاطر داشتن نون تأکید، در گزینه‌ی (۲) «سَأَلَ» و گزینه‌ی (۳) «نَشَأَتْ» که بر انجام کار در گذشته دلالت دارند.
- ۷- **گزینه‌ی ۲** با حذف نون تأکید (نْ) و مضموم کردن فتحه‌ی ماقبل آن (تَحَسَّبْ) و نیز با توجه به معنای عبارت: «هرگز کسانی را که در راه خدا کشته شده‌اند مرده مپندار!»، «للمخاطب» صحیح است.
- ۸- **گزینه‌ی ۱** فعل‌های این گزینه عبارت‌اند از: كُنْتُ أَظُنُّ، قَدْ نَسِیَ و لَمْ یَبْقَ **بررسی گزینه‌های دیگر** گزینه‌ی (۲) «أَنْ لَا یَشْتَكِی: شکایت نکنند» و «قد انتخب: انتخاب کرده است» فعل‌های این عبارت هستند. گزینه‌ی (۳) دو کلمه‌ی «تَعَجَّبْتُ: تعجب کردم» و «کان: بود» فعل‌های این گزینه هستند. گزینه‌ی (۴) تنها فعل این گزینه «أرسل: فرستاد» است که بر عمل فرستادن در زمان گذشته دلالت دارد.
- ۹- **گزینه‌ی ۲** این گزینه پنج فعل دارد که عبارت‌اند از: «قال، تعالی، أَلْقَى، أَلْقَى و تَسَعَى». گزینه‌ی (۱) سه فعل: «تَقَرَّضُوا، يُضَاعَفُ، یَغْفِرُ»، گزینه‌ی (۲) دو فعل: «(لا) تعتمد و یفوت» و گزینه‌ی (۴) دو فعل: «أَنْزَلَ و لَیْمَتَحَن» دارد.
- ۱۰- **گزینه‌ی ۲** فعل‌های این گزینه عبارت‌اند از: لَمْ أَقْدَمْ، رَأَيْتُ، لَنْ أُنْذِمَ **بررسی گزینه‌های دیگر** گزینه‌ی (۱) دو کلمه‌ی «تَدْعُونَ: بخوانید» و «أستجیب: اجابت می‌کنم» بر انجام کار در زمان حال یا آینده توسط فرد یا افراد دلالت دارند و فعل هستند. گزینه‌ی (۲) دو کلمه‌ی «أمنْتُ» و «عملْتُ» فعل‌های این گزینه هستند. گزینه‌ی (۳) «شاهدْتُ» تنها فعل این گزینه می‌باشد.
- ۱۱- **گزینه‌ی ۲** گزینه‌ی (۱) امر «للمخاطبة»، گزینه‌ی (۲) مضارع منصوب یا مجزوم «لِلغائبات» و گزینه‌ی (۴) مضارع «للمخاطبة» می‌باشد.
- ۱۲- **گزینه‌ی ۲** «یَكْتَبَانِ» صیغه‌ی «لِلغائبتین» می‌باشد و صیغه‌های «لِلغائبتین، للمخاطبتین، للمخاطبتین» هم شبیه به هم‌اند.
- ۱۳- **گزینه‌ی ۲** «مؤمنتان» مثنی مؤنث است و می‌توان برای آن ضمیر للغائبتین (هُما) یا للمخاطبتین (أنتما) آورد. «نحن» نیز به مثنی و جمع دلالت می‌کند و می‌تواند این متکلم، مذکر یا مؤنث باشد؛ لذا برای «مؤمنتان» درست است. «هُنَّ» به جمع مؤنث اشاره دارد و نادرست است.
- ۱۴- **گزینه‌ی ۲** فعل ناقص واوی در دو صیغه‌ی للغائبتین (۳) و للغائبات (۶) و دو صیغه‌ی للمخاطبتین (۹) و للمخاطبات (۱۲) دقیقاً مثل هم می‌آید. صحیح: أنتن ترجون
- بررسی گزینه‌های دیگر** برای مشاهده‌ی اوزان و صحت صیغه‌ها به جداول تصریف فعل معتل در همین کتاب مراجعه کنید.
- ۱۵- **گزینه‌ی ۱** در جای خالی اول اسم مثنی و منصوب نیاز داریم، این اسم در حالت منصوبی با یاء می‌آید و تا این‌جا گزینه‌ی (۱) و (۲) درست است و با توجه به ضمیر «هُما» در جای خالی بعد از فعل ماضی صیغه‌ی للغائبتین (۲) نیاز داریم و در نتیجه گزینه‌ی (۲) نیز نادرست است.
- بررسی گزینه‌های دیگر** در گزینه‌ی (۲) «شکر» برای «لِلغائب» و نادرست است. در گزینه‌ی (۳) «حذاءان» با الف آمده و نادرست است. در گزینه‌ی (۴) علاوه بر همین خطا، فعل «یشکران» مضارع و نادرست است، چون در جمله‌ی اول فعل ماضی داریم.
- ۱۶- **گزینه‌ی ۱** «دروغ مگویند» فعل نهی است و می‌تواند خطاب به دو نفر یا جمعی از زنان یا مردان باشد، لذا هر سه گزینه‌ی دیگر درست هستند. خطای این گزینه در ثبوت نون اعراب در

فعل «لا تكذبون» است، چون نون اعراب فعل مضارع مجزوم حذف می‌شود.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۲) صیغه‌ی للمخاطبین یا مخاطبتین (۸ یا ۱۱) آمده و صحیح است. در گزینه‌ی (۳) عبارت خطاب به جمع مذکر و در گزینه‌ی (۴) خطاب به جمع مؤنث آمده و عبارت صحیح است.

تذکره نون جمع مؤنث، حرف اعراب نیست و ضمیر است؛ لذا در حالت مجزومی یا منصوبی حذف نمی‌شود.

۱۷- گزینه‌ی ۲ در این گزینه ضمیر «کُنْ» در ابتدای عبارت نشان‌دهنده‌ی صیغه‌ی للمخاطبات (۱۲) است ولی در عبارت، از صیغه‌ی للغائبات (۶) استفاده شده و نادرست است.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) «بنت» مورد خطاب واقع شده و به صیغه‌ی للمخاطبة (۱۰) نیاز است که «دَعِي و أَهْمَلِي» درست هستند. در گزینه‌ی (۲) ضمیر «نا» صیغه‌ی للمتكلم مع الغير را به ما نشان می‌دهد و در عبارت نیز چنین آمده است. در گزینه‌ی (۴) «المعلمون و طلبة» هر دو صیغه‌ی للغائبتین (۳) را نشان می‌دهند و دو فعل «يَعِدُونَ و نَجِّحُوا» صحیح‌اند.

۱۸- گزینه‌ی ۱ عبارتی که با ندا شروع شود بعد از آن یا جمله‌ای طلبی است یا خطاب به فرد مورد نداست. «النساء» مخاطب ماست و باید برای آن از صیغه‌ی للمخاطبات (۱۲) استفاده کنیم. عبارت صحیح: أيتها النساء! ستُفَزَن في القادم إن تُردن.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۲) «بنت» مفرد مؤنث مخاطب است و فعل آن به درستی به کار رفته است. در گزینه‌ی (۳) «قُلْنَ» با «هَنَّ» مطابقت دارد و درست است. در گزینه‌ی (۴) «دُقْنَا» ماضی و متکلم مع‌الغیر و درست است.

۱۹- گزینه‌ی ۲ خطای این عبارت در مفرد آوردن فعل «یهزم» است، چون این فعل بعد از اسم «الأعداء» آمده و باید در جنس و عدد با آن مطابقت کند و «یهزمو» درست است که نون اعرابش به خاطر منصوب‌شدن حذف شده است.

تذکره چون فاعل «يستطيع» اسم ظاهر است، به صورت مفرد آمده است.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) «العدو» مفعول است و اگر فعل به صورت مثنی یا جمع بیاید، نیز درست است. در گزینه‌ی (۲) «ساعتد» ماضی للمخاطبة و با «الأمم» هماهنگ و درست است. در گزینه‌ی (۳) «تلاميذ» قبل از فعل ذکر شده و فعل «يعرفون» در عدد و جنس با آن مطابقت دارد.

۲۰- گزینه‌ی ۲ «من» اسم موصول عام است؛ لذا برای همه‌ی افراد یکسان است و فعل «يساعدون» بعد از آن کاملاً صحیح است.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) «أسرار» جمع غیرعاقل است و مثل مفرد مؤنث انسان با آن رفتار می‌شود، لذا «كان و يكون» نادرست و «كانت و تكون» درست است. در گزینه‌ی (۲) «هذا» مفرد

مذکر است و چون مورد خطاب نیست، غایب محسوب می‌شود و باید فعل «تتكاسل به يتكاسل» تبدیل شود. در گزینه‌ی (۴) «التكبر» مذکر و «تبعده» مؤنث و در نتیجه عبارت نادرست است.

۲۱- گزینه‌ی ۲ سؤال از ما خواسته تا جمع مؤنث به جمع مذکر تبدیل شود؛ لذا باید فعل‌ها (بدون تغییر زمان) و اسم‌ها به جمع مذکر تبدیل شود.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) فعل «ليعطين» نباید به مضارع غیرمنصوبی تبدیل شود. در گزینه‌ی (۲) «يجتمع» بدون دلیل مضارع آمده و «المعلمين» در حالی که فاعل و مرفوع است، با یاء آمده است. فعل «يعطون» بدون دلیل مرفوع و معطوف شده و «الناجحون» در حالی که مفعول است با واو آمده و نادرست است. در گزینه‌ی (۴) «هنا» ذکر نشده و «يعطون» در عین منصوب‌بودن با نون اعراب آمده است و «الناجحون» مثل گزینه‌ی قبل نادرست است.

۲۲- گزینه‌ی ۱ ماضی بعید = كانَ + قد + ماضی یا كانَ + ماضی
بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) ماضی استمراری آمده است. در گزینه‌ی (۲) اگر قد نباشد، معادل ماضی استمراری است. در گزینه‌ی (۴) نیز ماضی استمراری آمده است.

۲۳- گزینه‌ی ۱ در گزینه‌های (۳) و (۴) «كنا نذهب» و «كنا أذهب» ماضی استمراری‌اند (كان + فعل مضارع) نه ماضی بعید (رفته بودیم). در گزینه‌ی (۴) «كان» با فعل مضارع پس از خود از نظر صیغه نیز مطابقت ندارد، در گزینه‌ی (۲) نیز فعل «كان» با فعل ماضی پس از خود از نظر صیغه مطابقت ندارد. (البته این گزینه‌ها اشتباهات دیگری نیز دارند.)

۲۴- گزینه‌ی ۲ علاوه بر اشتباهات دیگر در سایر گزینه‌ها، تنها گزینه‌ای که مضارع منصوب به «لن» (لن نسبی) را آینده‌ی منفی ترجمه نموده، گزینه‌ی (۴) است.

۲۵- گزینه‌ی ۲ در گزینه‌های (۱) و (۴) «كان + فعل ماضی»، ماضی بعید است و «می‌گفتی» ماضی استمراری است و در گزینه‌ی (۳) علاوه بر این که فعل شرط و جواب شرط باید مجزوم باشند، صیغه‌ی فعل‌هایش «للمخاطبتين» است در صورتی که نیاز به متکلم مع‌الغیر داریم.

یادآوری «إن، من، ما، متى و...» هرگاه بر سر دو جمله بیایند، فعل اول را به عنوان «فعل شرط» و فعل دوم را به عنوان «جواب شرط» مجزوم می‌کنند.

۲۶- گزینه‌ی ۱ دو گزینه‌ی (۳) و (۴) علاوه بر اشتباهات دیگر، مضارع منصوب به «لن» (لن یغرق) را به صورت آینده‌ی منفی ترجمه نکرده‌اند و گزینه‌ی (۲) نیز جمله را شرطی ترجمه کرده است.

۲۷- گزینه‌ی ۲ ترکیب «لن» و فعل مضارع دارای تأکید است و فعل را به آینده‌ی منفی تغییر می‌دهد؛ تجاه: در مقابل، در برابر.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) زمان فعل «لن یسین» درست نیست. در گزینه‌ی (۲) ضمیر «هن»، مضاف‌الیه «مسؤولية» است و

نکته در عربی هرگاه اسمی هم‌زمان، هم «مضاف‌الیه» و هم «صفت» داشته باشد، ابتدا مضاف‌الیه و سپس صفت آن می‌آید؛ اما در فارسی ابتدا صفت و بعد مضاف‌الیه ترجمه می‌شود: «رسالته المهمّة: رسالت مهم او».

۳۳- گزینه‌ی ۱ این گزینه از بین ترجمه‌های دیگر بهتر است. «أن یبحث» بهتر است به صورت فعل مضارع التزامی ترجمه شود، اما به صورت مصدر نیز درست است.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) «یشجع» به صورت مجهول ترجمه شده و نادرست است؛ «توسط» معادل ندارد و «نقاط» مفرد ترجمه شده است. در گزینه‌ی (۳) قید «همیشه» بدون معادل است؛ «المؤمن» نادرست ترجمه شده؛ «یشجع» به صورت مضارع اخباری ترجمه نشده است. در گزینه‌ی (۴) فعل «یشجع» نادرست ترجمه شده؛ قید «دائماً» بدون معادل است؛ «المؤمن و الأرض» نادرست ترجمه شده است.

۳۴- گزینه‌ی ۲ این گزینه در میان گزینه‌ها درست‌تر است. «حریصی» اسم نکره؛ هرگز: ابدأ؛ سیری نمی‌پذیرد: لا یشع.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) اسم «حریص» به صورت فعل ترجمه شده است. در دو گزینه‌ی (۳) و (۴) قید زمانی «هرگز» لحاظ نشده؛ «لیتک» و «لا یقبل» معادل ندارد و نادرست است.

۳۵- گزینه‌ی ۳ فعل‌های این گزینه ماضی‌اند، در صورتی که با توجه به عبارت باید به صورت مضارع می‌آمدند.

۳۶- گزینه‌ی ۱ در این عبارت ۳ فعل داریم؛ «انزعجت» ماضی ساده متکلم وحده، «کانت تسبب» ماضی استمراری مفرد مؤنث غایب و «لم یهتّم» ماضی ساده‌ی منفی، که هر سه به درستی ترجمه شده‌اند.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۲) «أعمال» معادل فارسی دارد و در ترجمه لحاظ نشده، فعل لازم «انزعجت» به صورت متعدی ترجمه شده و «کانت تسبب» کاملاً نادرست ترجمه شده است. در گزینه‌ی (۳) «ناراحت شده بودم» ماضی بعید و نادرست است، «در پی داشت» در ترجمه‌ی «کانت تسبب» نادرست است، «لم یهتّم» به صورت ماضی استمراری ترجمه شده و غلط است. در گزینه‌ی (۴) «أعمال» علی‌رغم داشتن معادل، ترجمه نشده، فعل «انزعجت» نادرست ترجمه شده، «انزعاج» ترجمه نشده و ضمیر پایان آن اشتباه ترجمه شده است.

۳۷- گزینه‌ی ۴ یشجعون: تشویق می‌کنند، برمی‌انگیزند؛ «طلّابهم» عبارتی ترکیبی است؛ التمتع: بهره‌بردن؛ فُرص: ج فرصه، فرصت.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) «المعلمون» مفرد ترجمه شده؛ «یشجعون» به صورت ماضی استمراری ترجمه شده؛ و مضاف‌الیه در ترجمه‌ی «طلّابهم» لحاظ نشده؛ «التمتع» کامل ترجمه نشده است. در گزینه‌ی (۲) مضاف‌الیه «طلّاب» در ترجمه لحاظ نشده؛ «التمتع» جابه‌جا ترجمه شده؛ ضمیر «ها» به مرجع غلط برگشته و

جابه‌جا شده و بعد از «الطالبات» آمده است. در گزینه‌ی (۳) «المهمّة» نادرست ترجمه شده و زمان فعل «لن ینسین» نیز درست نیست.

۲۸- گزینه‌ی ۲ «سافرتم» فعل ماضی ساده صیغی للمخاطبین است؛ «تخلّب» مضارع اخباری و «القلوب» مفعول آن است. در گزینه‌ی (۱) فعل «سافرتم» به نادرست، متکلم مع‌الغیر ترجمه شده؛ مکان‌ها ترجمه‌ی درستی برای «المناطق» نیست؛ «الرائعة» درست ترجمه نشده؛ «قلوب» بدون مضاف‌الیه است. در گزینه‌ی (۳) «التلاميذ» بدون مضاف‌الیه است و «تخلّب...» نیز نادرست ترجمه شده است. در گزینه‌ی (۴) هم «التلاميذ» و «القلوب» بدون مضاف‌الیه است و «سافرتم» نیز نادرست ترجمه شده است.

۲۹- گزینه‌ی ۱ این‌ها: هؤلاء؛ تحصیل: دراسة؛ شروع کرده بودند: ماضی بعید = کان + قد + ماضی؛ تا برسند: لیصلوا، حتی یصلوا، لینالوا.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۲) «کان» نداریم و «قد + ماضی» معادل ماضی نقلی است؛ «نون» اعراب فعل «لیحصلون» باید حذف شود. در گزینه‌ی (۳) «أولئك» به معنی «آن‌ها» است؛ «هدف‌ها» مفرد تعریب شده است. در گزینه‌ی (۴) «دروس» جمع «درس» و نادرست است؛ «هدف‌ها» نیز مفرد تعریب شده است.

۳۰- گزینه‌ی ۲ آرزوهای خود: أمانیکم، أمانیکن، أمانیکما؛ تا دست یابید: لتحصلوا، حتی تحصلوا، لتنالوا. «رستگاری عظیمی» نکره و ترکیب وصفی است.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) مضاف‌الیه «أمانی» ذکر نشده؛ «لتصلوا» به معنای رسیدن است و کاملاً قابل پذیرش نیست؛ «النجاح العظیم» معرفه و نادرست است. در گزینه‌ی (۳) «در دنیا» نادرست تعریب شده؛ «الوصول» مصدر است؛ «کثیراً» نادرست است. در گزینه‌ی (۴) «علیکم أن تقصروا» معادل درستی برای امر نیست؛ مضاف‌الیه «أمانی» ذکر نشده؛ «الحصول» مصدر و نادرست است؛ «الفوز الکبیر» معرفه است.

۳۱- گزینه‌ی ۲ کان + قد + ماضی = ماضی بعید؛ قاعة: سالن، «تلاميذ» نکره است.

بررسی گزینه‌های دیگر در گزینه‌ی (۱) «قاعة» اشتباه ترجمه شده؛ فعل ترکیبی «کان قد اجتمعوا» به صورت ماضی بعید ترجمه نشده است؛ «دانش‌آموزان ممتاز» معرفه است در حالی که باید نکره تعریب می‌شد. در گزینه‌ی (۳) «راهرو» ترجمه‌ی نادرستی برای «قاعة» به شمار می‌آید؛ «تلاميذ» معرفه ترجمه شده است. در گزینه‌ی (۴) «تا... شرکت کنند» بدون معادل عربی است و «تلاميذ» معرفه ترجمه شده است.

۳۲- گزینه‌ی ۳ ینجی: نجات می‌دهد / المعلم: معلم / شعبه: ملت خود را / من: از / الجهل: نادانی / یواصل: ادامه می‌دهد / رسالته المهمّة: رسالت مهم خویش را / لتحقيق: برای به انجام رساندن / اهدافه: اهدافش